

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/162704,77-rocznica-wyzwolenia-przez-zolnierzy-gen-Stanislaw-Maczka-niemieckiego-kobiecego-obozu-jenieckiego-w-Oberlangen>
03.05.2024, 18:20

77. rocznica wyzwolenia przez żołnierzy gen. Stanisława Maczka niemieckiego kobiecego obozu jenieckiego w Oberlangen

Data publikacji 11.04.2022

12 kwietnia 1945 r. wyzwolony został niemiecki obóz jeniecki - Stalag VI C Oberlangen, znajdujący się w północno-zachodnich Niemczech przy granicy holenderskiej. Wyzwolenia dokonali żołnierze 1 Dywizji Pancernej dowodzonej przez gen. Stanisława Maczka. Pancerniacy uratowali ponad 1700 uczestniczek powstania warszawskiego, odnajdując wśród uwolnionych kobiet swoje krewne: żony, córki i siostry.

Głównym bohaterem całego przedsięwzięcia był ppłk Stanisław Koszutski, dowódca 2 Pułku Pancernego. Kobiety przebywające w Oberlangen nie spodziewały się, że uwolnią je Polacy. Zaskoczenia nie kryli również żołnierze 1 Dywizji Pancernej, bowiem nie przypuszczali, że zastaną w tym obozie po pierwsze kobiety, a po drugie Polki, żołnierki Armii Krajowej, które walczyły w powstaniu warszawskim.

Niemiecki obóz jeniecki w Oberlangen został zbudowany we wrześniu 1933 r. (początkowo funkcjonował jako obóz karny). Umieszczono w nim obywateli niemieckich uznanych za przeciwników Hitlera. Dopiero na początku wiosny 1940 r. przekształcono go w obóz jeniecki. Pierwszymi jeńcami wojenni byli polscy oficerowie z kampanii wrześniowej 1939 r. Później w ich miejsce umieszczano jeńców sowieckich, którzy umierali z głodu, licznych chorób i złego traktowania. Po kapitulacji powstania warszawskiego, w listopadzie 1944 r. do obozu trafiły kobiety-żołnierki z Armii Krajowej.

Warunki bytowe były bardzo ciężkie dla kobiet, szczególnie w zimie. Dzień wyzwolenia obozu stanowił dla nich niebywałe szczęście i radość z odzyskania wolności. W wielu relacjach dzień ten charakteryzowało wiele emocji. Jedną z kobiet z Oberlangen, Janina Szczepańska-Wścieklica w taki sposób zapamiętała te chwile:

„Pytania i odpowiedź biegną przez druty. To Polacy! Dywizja pancerna – First Polish Armoured Division – generała Maczka wchodząca w skład Armii Kanadyjskiej! Chłopak pokazuje słowo „Poland” naszyte w górze rękawa. Zbyt dużo szczęścia – aż trudno uwierzyć. Oni też pytają: kim jesteśmy, skąd, dlaczego litery „Kgf” na plecach? Istotnie, oni dopiero wchodzą na ziemię niemiecką. Nasz obóz jest pierwszym, jaki uwalniają i pewnie pierwszym, jaki widzieli w życiu. [...] Z baraków coraz więcej kobiet i dziewcząt biegnie w stronę drutów. Wiadomość o uwolnieniu przebiegła już cały obóz. „Uwolnili nas Polacy!” – krzyczymy. Nie chcą wierzyć. Tyle szczęścia naraz?”

Tego samego dnia odbył się uroczysty apel, w czasie którego komendantka obozu por. Maria Irena Mileska złożyła ppłk Stanisławowi Koszutskiemu raport o liczbie kobiet w oswobodzonym obozie. Ppłk Koszutski w swoich wspomnieniach wzmiankował, że Irena Mileska mówiła o 1706 żołnierzach, w tym 20 osobach w izbie chorych oraz 9 niemowlętach. Dzień później do obozu przyjechał sam gen. Stanisław Maczek, a nad wyzwolonym obozem jenieckim wywieszono polską flagę. Chwilę tą wspominał ppłk Koszutski w następujący sposób:

„Adiutantka komendantki obozu wyciągnęła schowaną pod płaszczem flagę i przyczepia do słupa. Biało-czerwona flaga łopocze na wietrze. Z szeregów płynie: „Marsz, marsz Dąbrowski...”.

Wiadomość o wyzwoleniu obozu dotarła również do gen. Mariana Kukieła, będącego ministrem obrony narodowej, który poinformował o gotowości Polskich Sił Zbrojnych do przyjęcia grupy kobiet w swoje szeregi. Jedną z osób wyrażającą nieskrywaną radość z wyzwolenia obozu Oberlangen był sam dowódca 1 Dywizji Pancерnej gen. Maczek, tak opisujący to wydarzenie:

„Jeżeli za trudy i straty polskiej dywizji pancерnej należały się jej jakieś kwiaty, rzucając serdeczną ręką, to tymi kwiatami rzuconymi rękoma losu było uwolnienie – w wyniku działań dywizji – tego obozu”.

Informacja o wyzwoleniu Stalagu VI C Oberlangen stała się jedną z ważniejszych również w prasie zachodniej. Wyznaczony przez dowódcę 1 Dywizji Pancерnej oficer łącznikowy rtm. Stanisław Zagórski stwierdził, że najlepszym rozwiązaniem, co do dalszych losów kobiet z Oberlangen będzie pozostawienie ich na terenie Niemiec. W związku z tym przeniesiono je na teren byłego obozu koncentracyjnego w Niederlangen. Późniejsze losy kobiet-powstańców warszawskich były różne. Część z nich wybrała możliwość udania się do Włoch, gdzie znajdowała się baza 2 Korpusu Polskiego gen. Władysława Andersa oraz został utworzony 2 Batalion Pomocniczej Wojskowej Służby Kobiet. Inne wybrały powrót do Polski lub postanowiły na stałe pozostać za granicą m.in. we Włoszech, Anglii, Francji, Stanach Zjednoczonych, Australii czy Kanadzie.

W związku z 80. rocznicą rozpoczęcia wędrówki armii gen. Andersa ewakuowanej z ZSRS Instytut Pamięci Narodowej przygotował międzynarodowy projekt edukacyjno-memoratywny pt. „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, który ma na celu upamiętnić wysiłek zbrojny Polskich Sił Zbrojnych (m.in. szlak wojskowy 1 Dywizji Pancерnej gen. Maczka) podczas II wojny światowej oraz losy ludności cywilnej ewakuowanej z ZSRS wraz z armią gen. Andersa.

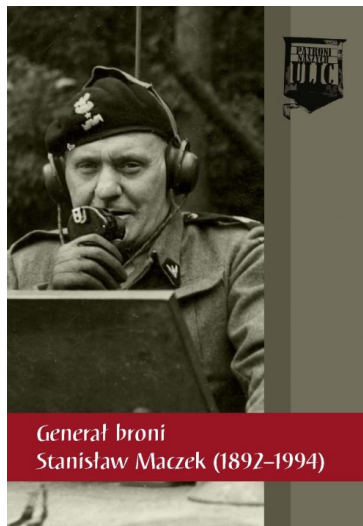

Zachęcamy Państwa do zwiedzania wystawy na dziedzińcu Zamku Królewskiego w Warszawie oraz Targu Węglowym, na placu przy Bramie Wyżynnej w Gdańsku. Obie wystawy można obejrzeć od 18.03.2022 - 28.04.2022. Natomiast projekt można śledzić na portalu szlakinadziei.ipn.gov.pl.

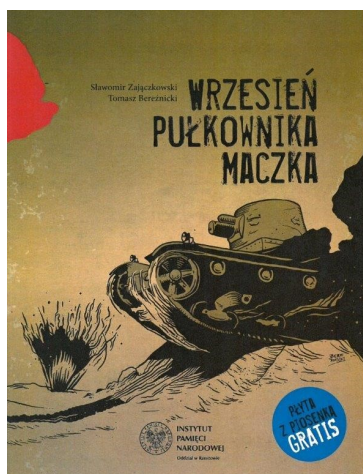
Polecamy również [infografikę poświęconą biografii gen. Stanisława Maczka](#), przygotowaną przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN we Wrocławiu.

[Gen. Stanisław Maczek - infografika](#)

[Generał broni Stanisław Maczek \(1892-1994\)](#)

[Komiks "Wrzesień"](#)

[Pułkownika Maczka](#)

Zachęcamy także do zapoznania się i pobrania [grafik poświęconych 1. Dywizji Pancерnej](#), przygotowanych przez pracowników IPN. Instytut Pamięci Narodowej przygotował też [broszurę o gen. Stanisławie Maczku](#) z serii „Patroni naszych ulic”.

Nakładem Wydawnictwa IPN ukazał się w 2014 r. [komiks o walkach brygady płk. Stanisława Maczka](#) na Podkarpaciu we wrześniu 1939. Do komiksu została dołączona płyta z dwoma utworami skomponowanymi przez Tomasza Bereźnickiego, jednego z autorów komiksu.

Polecamy także liczne materiały o generale Stanisławie Maczku, zebrane na portalu przystanekhistoria.pl pod hasłem Stanisław Maczek, gdzie znajdą Państwo wiele interesujących artykułów popularnonaukowych:

- Joanna Hytrek-Hryciuk, [Cicha Noc, Heilige Nacht](#)
- Bartosz Bolesławski, [Powojenne dylematy żołnierzy Andersa](#)
- Iwona Fischer, [Marsz Szlakiem I Kompanii Kadrowej. Tradycja i współczesność](#)
- Juliusz S. Tym, [Polska 1. Dywizja Pancerna 1942-1947](#)
- Teodor Gąsiorowski, [Ze Lwowa na krakowski pomnik](#)
- [Zesłaniec żołnierzem gen. Maczka - SZLAKI NADZIEI: świadectwa Niezwyciężonych](#)